

Această carte a apărut cu sprijinul oferit de TRADUKI, o rețea pentru promovarea literaturii din care fac parte Ministerul Federal pentru Europa, Integrare și Afaceri Externe al Republicii Austria, Ministerul Afacerilor Externe din Republica Federală Germania, Fundația Culturală Elvețiană Pro Helvetia, KulturKontakt Austria (din însărcinarea Cancelariei Federale a Republicii Austria), Goethe-Institut, Agenția Slovenă de Carte JAK, Ministerul Culturii din Republica Croația, Resortul pentru Cultură al guvernului Principatului Liechtenstein, Fundația Culturală Liechtenstein, Ministerul Culturii din Republica Albania, Ministerul Culturii și Informației din Republica Serbia, Ministerul Culturii din România, Ministerul Culturii din Muntenegru și Fundația S. Fischer.

traduki 

Dana Grigorcea s-a născut pe 11 noiembrie 1979 la București. În 1999 a debutat cu proză scurtă în *România literară*. A studiat germana și neerlandeza la Facultatea de Limbi Străine a Universității din București, iar ulterior a studiat regie de teatru și film la Universitatea din Bruxelles și a urmat un masterat în jurnalism la Universitatea Danubiană din Krems. A lucrat la televiziunea ARTE din Strasbourg și la postul de radio Deutsche Welle din Bonn. Din 2007 trăiește la Zürich, unde a predat limbajul filmului la Facultatea de Film din cadrul Școlii de Artă de la Zürich și a colaborat la emisiunea de literatură a radioului național elvețian DRS. În prezent organizează la Zürich un salon literar și ține împreună cu soțul ei, scriitorul Perikles Monioudis, un blog de literatură (www.neue-telegramme.ch).

Dana Grigorcea și-a făcut debutul literar în limba germană în 2011, cu romanul *Baba Rada. Das Leben ist vergänglich wie die Kopfschaare* (*Baba Rada. Totu-n viață-i trecător ca și firele de păr*), pentru care a primit premiul elvețian de carte Literaturperle, precum și mențiuni onorifice de la orașul și de la cantonul Zürich. Cel de-al doilea roman al său, *Das primäre Gefühl der Schuldlosigkeit* (*Sentimentul primar al nevinovăției*), a primit în 2015 Premiul 3sat în cadrul concursului de literatură Ingeborg Bachmann de la Klagenfurt, Austria, și a fost nominalizat pentru premiul elvețian de carte Schweizer Literaturpreis. Ediției românești i se vor alătura curând traduceri în engleză, olandeză și bulgară. În 2016 i-a apărut cartea pentru copii *Mond aus! (Stingeți luna!)*.

DANA GRIGORCEA
Sentimentul
primar al
nevinovăției

Traducere din limba germană de
Nora Iuga și Radu-Mihai Alexe

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Dan Flonta
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Iuliana Constantinescu

Tipărit la Tipografia Everest

Dana Grigorcea
Das primäre Gefühl der Schuldsigkeit
© Dörlemann Verlag AG, Zürich 2015

© of the translation:
S. Fischer Foundation by order of TRADUKI

© HUMANITAS, 2016, pentru prezenta versiune românească

Traducătorii mulțumesc echipei Casei de Traduceri Literare
de la Looren (cantonul Zürich) și Fundației Pro Helvetia
pentru sprijinul acordat în vederea elaborării versiunii românești.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Grigorcea, Dana
Sentimentul primar al nevinovăției / Dana Grigorcea;
trad.: Nora Iuga; trad.: Radu-Mihai Alexe. – București: Humanitas, 2016
ISBN 978-973-50-5434-2
I. Iuga, Nora (trad.)
II. Alexe, Radu-Mihai (trad.)
821.135.1-31

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372 743 382; 0723 684 194

Lui P.

I

O străfulgerare metalică, anunțând furtuna, șterge relieful orașului și-l transformă într-un decor pictat, asemănător celui din studioul foto Diamandi, unde mondenii mele bunici, prima bucureșteancă pozată într-o fustă scurtă, i se făcuse la cerere acea fotografie scandalosă la brațul bunicului, care, cu baston și pălărie de gangster, se foiește nerăbdător și apare estompat în partea laterală a imaginii.

Acum, în furtuna care se apropie, Bucureștiul pare oricum o culisă nostalgică, față de care nici o ținută nu pare necuviincioasă – ba chiar dimpotrivă, așa zice.

Mă așez pe treptele de marmură din fața Casei de Economii și Consemnațiuni și fumez ultima țigară, înainte de-a mă lăsa definitiv de fumat – ignorând cu bună știință faptul că vor mai rămâne două țigări în pachet și că disciplina indispensabilă meseriei mele mă obligă să termin în mod riguros lucrurile deja începute. Însă liniștea unei ultime țigări nu-mi este îngăduită.

— Săru' mâna, domnișoară directoare, cu permisiunea dumneavoastră plecăm acum, înainte să se dezlănțuie furtuna. Colegii dumneavoastră pleacă și ei.

Șeful serviciului nostru de pază le spune aproape tuturor colegilor mei *director* sau *directoare*. Asta nu-i supără nici măcar pe cei care chiar au această funcție și care, conform spuselor directoarei de teambuilding și aliniere la standardele europene, ar trebui să se diferențieze de restul angajaților doar prin faptul că, în timpul excursiilor de serviciu, au voie să mănânce peștele cu mâna.

Șefului serviciului nostru de pază îi spunem, simplu, *Șefu'*. La urma urmei, ne dorim o ierarhie fără diferențe de nivel.

Să fi fost eu oare cea care le-a permis angajaților din serviciul de pază să plece? În dosarul de poliție nu se va consemna exact.

Stau în fața ușii glisante, cu spatele la colegii care se grăbesc să plece la sfârșitul programului, inhalez fumul și-l expir, mă uit după norișorul albăstrui care se ridică jumătate de metru în aer, văd prin el Muzeul Național de Istorie, situat vizavi; dacă aș face un pas înapoi s-ar declanșa detectorul de fum.

Frunzele și crengile care zboară prin aer împart distanța până la pasajul pietonal în părți din ce în ce mai mici. Flavian mă așteaptă acolo. Săptămâna trecută a fost numit director al Institutului Român de Urbanistică – o mică senzație. „Fiindcă nu voia nimeni să preia postul“, mi-a spus Flavian la telefon. Chiar și-așa, vrem să sărbătorim evenimentul.

Lumina cade galbenă prin acoperișul vitrat și umple pasajul Villacrosse cu o viscozitate tulbure, în care mișcările trecătorilor devin mai lente. Nu voi ține cont de cele câteva ferestre sparte, sub care cârciumarul egiptean așază găletușe de iaurt, sper doar să nu fie aerul îmbâcsit.

În nici un caz nu vreau să petrec ore în șir în jeepul lui Flavian vorbind cu el despre babetele de la institut, cu privirea țintă la picăturile roșietice de ploaie de pe parbriz și la traficul blocat. Fostul meu prieten, Dinu, își procurase pentru cazuri dintr-astea un girofar albastru; de cum îl pune pe capota mașinii, prin balamucul din trafic se forma o cărare, nu însă atât de liberă pe cât ar fi trebuit să fie. Trebuia să claxoneze și să strige pe geam: „E o urgență, bă, cretinilor!“

Pentru că după această întâmplare am intrat în concediu, citesc o carte despre Bucureștii anilor 1800, în care un căpitan al marinei britanice, Charles Colville Frankland, relatează că, pe drumul de întoarcere de la Constantinopol, a văzut la București o mulțime de calești aurite, în care se plimbau boieri îmbrăcați în straie roșii ca focul și în blănuri. Până și un consul general francez este deosebit de impresionat de atâtea trăsură, de echipajele de ultima modă, cu birjari în livrele, însă pe de altă parte se plânge de traficul greoi, fiindcă „acolo se mai aflau căruțele transilvănene, ticsite cu întreg neamul lui Noe și trase de opt, zece sau chiar douăzeci de cai, ai căror mânji zburdau liberi în jurul lor“. Băligarul cailor era, zice-se, dus la marginea orașului, unde se formau grămezi uriașe. După ce se uscau, li se dădea foc.

Mă gândesc dacă se cade să fumez țigara până la filtru, ca o ultimă extravaganță a unei aventuri pasionale.

Fulgeră ca dintr-un stroboscop. De-a lungul clădirilor mărețe în stil neoclasic, pescăruși de-un alb strident se lasă duși de vânt în josul Căii Victoriei spre Dâmbovița. Cineva care strigă probabil de mai mult timp repetă acum și mai tare un nume de fată, Stanca sau Bianca. Oare Flavian o fi ajuns deja, ca să mă aștepte puțin?

Strivesc țigara și vreau să intru în bancă, dar ușa este închisă. Privesc prin geam. Să fi plecat deja toți colegii și să mă fi lăsat pe dinafară? Așa se pare. Continui să bat totuși în geam, gustând pentru o clipă umilința pe care mi-am asumat-o cu unica mea patimă, fiindcă doar ea ar putea să salveze o angajată tânără și de succes ca mine de o recidivă. Ușa laterală, la care au acces doar oamenii de pază, se deschide și un paznic tânăr îmi dă voie să intru ca să-mi iau poșeta.

De ce mi-or fi trebuit douăzeci și cinci de minute pentru asta, nu pot explica foarte convingător. Ofițerul de poliție lansează ipoteza că, având o anumită conștiință de salariată, n-am vrut să plec mai devreme de la serviciu doar din cauza unui angajat nou, de la țară; altminteri, aș fi fost obligată să aștept destul de mult în frigul pasajului Villacrosse. Accept varianta domnului ofițer.

La secția de poliție, am costumul șifonat, iar machiajul meu de stewardesă voioasă mi-e mânjit pe toata fața. Nu-i de mirare că agenții îmi intuiesc adevărata vârstă și nu se lasă induși în eroare de prenumele meu Victoria, care mă întinerește cu zece ani, plasându-mi data nașterii cândva după decembrie '89.

Discuția cu paznicul tânăr e inofensivă.

— Unde-i cutia de donații a băieților de la protecția animalelor? îl întreb.

— Acolo-n față, în debara, îmi răspunde fără să se întoarcă.

— Trebuia să fie-n holul de la intrare.

— A luat-o Șefu'.

— Păi, n-a fost aici nici în timpul zilei.

Paznicul se întoarce spre mine, oarecum amuzat, iar eu îmi dau seama imediat că mi-am pierdut într-o oarecare măsură respectul lui.

— A fost în debara.

— În debara?

Îi zâmbesc. Îmi aduce aminte de cineva, și amintirea nu-i chiar rea. Dacă aş face un pas spre el, am sări unul pe altul.

— Trebuie să rămână în holul de la intrare, altfel oamenii nu pot face donații, spun eu.

Se întoarce iar cu spatele spre mine.

— De-acolo poate fi furată, spune Șefu'.

În cupola înaltă de sticlă răsună ecoul vocilor noastre. Trag cutia cu donații pentru protecția animalelor înapoi în holul de la intrare, paznicul spune de câteva ori „n-avem voie, n-avem voie“, și i se citește pe față că ține morțiș să renunț, dar nu îndrăznește să mă atingă nici pe mine, și nici cutia. Își strânge pumnii în buzunarul pantalonilor, iar când vede că nu-i ajută la nimic, pune un picior în fața cutiei, dar îl trage imediat înapoi.

— Da' faceți asta mâine, când e Șefu' aici.

— Șeful sau directorul? se aude tunând în cupola de sticlă.

Rădem amândoi. De-abia acum îl remarcăm pe bătrânul de lângă noi.

Bărbatul ne aruncă una din gețile alea ieftine, mici și pliabile, din nailon.

— Doamnelor și domnilor, permiteți-mi, vă rog: acesta este un jaf!

După cum arată, pare să fi coborât dintr-un film *noir*, poartă pălărie și un palton lung, are o umflătură de revolver

în buzunarul din stânga; de fapt, seamănă cu acel actor decedat de curând – îmi scapă numele, dar e un mit –, de altfel un actor de mâna a treia, la a cărui înmormântare s-a dezlănțuit o dezbatere națională pe tema incinerării, dacă este sau nu compatibilă cu tradiția noastră creștin-ortodoxă.

— Și-acum?

— Banii!

— Care bani?

Paznicul și cu mine ne privim. Bătrânul e senil. După cum urma să declar mai târziu la secția de poliție, mă silesc mereu să le-acord bătrânilor simpatia necesară, dacă nu din alt motiv, măcar din respect pentru părul lor alb. Dar nu-mi izbutește, pentru că acești bătrâni nu sunt cu adevărat bătrâni, așa cum au fost cei dinaintea lor. Au doar o mască ieftină, cu patina vârstei, în spatele căreia rămân veșnice odrasle ale comunismului, cu privirea vi-oaie, la fel de agilă ca reaua lor credință.

Rămân la fel de politicoasă cum sunt cu fiecare client, indiferent de cererea pe care o are, și îi explic bătrânului de ce nu-i putem da bani în numerar, îi explic circulația devizelor și convertibilitatea externă, care momentan ne ține-n loc. Bătrânul oftează – sau a fost paznicul, în fața căruia mi-am recâștigat respectul? – și îmi aruncă un „speculanți nenorociți“, dar eu îmi mențin zâmbetul profesionist, poate puțin mai șters acum la sfârșitul programului, și îi spun că asta nu e de competența mea și că momentan nu este nimeni aici care să fie autorizat să dea informații mai detaliate.

De-abia când bătrânul îndreaptă revolverul spre paznic încetez să mă mai prefac și-i umplu sacul de nailon

cu teancuri de bancnote legate. Fără o vorbă, se întoarce și părăsește banca prin ușa glisantă. Nu-mi dau seama de ce l-a urmat paznicul, care-a mai luat cu el și cutia de donații pentru protecția animalelor.

Din stradă se aud împușcături în rafale.

În pauza dintre reprize merg să aduc socată, iar Flavian, care m-a urmat pe balcon, rămâne cu gura căscată la vederea damigenei în care am preparat băutura extra-sezonieră după toate regulile artei – cu soc uscat și multă drojdie. Asta m-a îndemnat să coc și câteva fursecuri cu stafide ca adaos la socată.

— Mai am niște aluat în frigider, mint eu, și insist să rămână în sufragerie și să se uite la reluările de la televizor.

Fac asta presupunând că va butona pe ascuns toate posturile de știri care relatează acum despre jaful armat de la bancă și care, cu siguranță, o vor arăta și pe mama îndurerată, o femeie simplă cu basma neagră în mijlocul altor femei cu basmale negre și bocet cumplit.

Când intru în cameră cu fursecurile nereușite, Rapidul tocmai marchează un gol, „goooooooool“ se aude de pe stradă, și poate că Flavian m-ar fi îmbrățișat dacă faza n-ar fi fost atât de spectaculoasă. Reluările multiple îl arată pe Pancu, care, zburând prin aer, prinde în cădere o centrare cu călcâiul și trimite mingea de la mare distanță în colțul porții.

— Acasă ai parte de mai multe goluri, spune Flavian, și înfulecă grăbit din fursecurile mele arse.

„Gooooool, golgolgolgoool“, strigă de-a valma comentatorii, peluza ia foc, „goooooooooooooooool“ strigă imediat mai mulți vecini chiar și-n timpul reluărilor, și pe mine mă podidesc lacrimile, ca de fiecare dată în astfel de clipe.

Când cel de-al doilea soț al lui Mémé se afla pe patul de moarte – un bărbat slab, vizibil marcat de timpul petrecut la Canal –, s-a ridicat din pat greoi pentru ultima oară și a strigat cu voce răgușită și cu Sfânta Împărtașanie în gură: „Hai Rapid“, iar duhovnicul său, un preot-călugăr sever de la biserica Stavropoleos, a răspuns: „Amin. Amin. Amin.“ La înmormântare, fanfara a cântat la sfârșit imnul Rapidului. O melodie minunată, potrivită pentru toate ocaziile, care zice așa: „Suntem peste tot acasă, / Porțile ni se deschid.“

— Iar tu rămâi acum aici, spune Flavian, se pare că le porți noroc băieților.

Rapid bate cu 4 la 2. „Ce noapte“, strigă moderatorul, înainte de-a se face noapte. Era noaptea în care Flavian urma să se mute la mine, nu concepea să mă lase singură după întâmplările de la bancă.

Îl duc în dormitorul cel mare și ne culcăm în patul părinților mei, singurul pat din casă, de când, după întoarcerea mea, am transformat fosta mea cameră de copil în birou; e un pat jos, cu o saltea pe arcuri, în care s-au format două adâncituri mari acolo unde au dormit părinții, destul de depărtați unul de celălalt, după cum îmi dau seama. Ne culcăm în adâncituri și stăm acolo ca doi morți